ӨЗБЕКИСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ЖОҚАРЫ ҲӘМ ОРТА АРНАЎЛЫ БИЛИМЛЕНДИРИЎ МИНИСТРЛИГИ
ӘЖИНИЯЗ АТЫНДАҒЫ
НӨКИС МӘМЛЕКЕТЛИК ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ

«Шахс қәлиплесиўинде инновациялық-креатив қатнастың педагогикалық ҳәм психологиялық өзгешеликлери» атамасындағы

Республикалық илимий-теориялық онлайн конференция

МАТЕРИАЛЛАРЫ

«Шахс шаклланишида инновацион-креатив ёндошувнинг педагогик ва психологик хусусиятлари» мавзусидаги

Республика илмий-назарий онлайн анжуман

МАТЕРИАЛЛАРИ

Нөкис - 2020

УДК.159
9.371.37331.5
ББК.74.58
П-24.

«Шахс қәлиплесиўинде инновациялық-креатив қатнастың педагогикалық ҳәм психологиялық өзгешеликлери» атамасында Республикалық илимий-теориялық онлайн конференция материаллары топламы. Нөкис. 2020-ж. 302 бет.

«Шахс қәлиплесиўинде инновациялық-креатив қатнастың педагогикалық ҳәм психологиялық өзгешеликлери» атамасындағы Республикалық илимий-теориялық онлайн конференция материалларына республикамыздың жоқары ҳәм орта арнаўлы оқыў орынлары педагог-хызметкерлери, үлкен илимий хызметкер-изледиўшилер, магистрантлар, талабалар илим-тәрбия мәселелерине арналған илимий баянатлары киргизилген.

Конференция материалларының мазмуны ҳәм онда көрсетилген дереклердиң дурыслылығына авторлар жуўапкер.

РЕДКОЛЛЕГИЯ ҚУРАМЫ:

Б.Отемуратов — Ректор, редколлегия баслығы
П.Қалханов — Илимий ислер ҳәм инновациялар бойынша проректоры
редколлегия баслығы оынбасары
Қ.Қадиров — Жаслар менен ислесиў бойыншапроректоры
редколлегия баслығы орынбасары

Редколлегия ағзалары:

1. Ш.Сапаров -педагогика факультети деканы., доцент
2. М.Пазылова -педагогика кафедрасы баслығы., доцент
3. З.Шеримбетова -психология кафедрасы баслығы,доцент
4. А. Алланов -музыкалық тәлим кафедрасы баслығы
5. М.Мамбетназарова -психология кафедрасы стажёр-оқытыўшысы, тех редактор
6. Э.Кеңесбаева -педагогика кафедрасы стажёр-оқытыўшысы, тех редактор

3. Фалсафий фикр хазиналари – қадимги, ўрта асрлар, янги ва энг янги давр фалсафасининг инсон маънавий камолоти учун хизмат қиладиган намуналари;

4. Диний қадриятлар – ислом дини асослари, Қуръони карим ва Ҳадису шарифлар, шариат манбаалари, ислом маънавияти, дунёвий давлат таъмойиллари ва унда динга муносабат;

5. Маърифий қадриятлар – илмга маънавий ёндошув, миллий маърифат асосчилари мероси, халқимизнинг маърифатга муносабати;

6. Урф – одатлар ва анъаналар – оилага, ота – онага, қўшниларга, махалла ва кексаларга, кичикларга, жамоага муносабат, эл – юртга, раҳбарларга ва қўл остидагиларга муомила маданияти. Турли байрам ва маросимлар уларнинг ижтимоий – маънавий аҳамияти.

7. Ўзбекистон Республикаси Президенти асарлари – энг янги давр ёшлар маънавий тарбиясининг асослари, маънавий баркамоллик талабларини ўрганиш.

Фикримиз охирида шуни хулосалаб айтиш мумкинки юртимиз келажаги бўлган маънавий баркамол ёшлар, уларнинг ижтимоий фаоллиги бизнинг истиқболимиздир. Биздан мангу қоладиган нарса Ватан шону – шухрати ва салоҳиятининг юксалиши учун хизмат қиладиган ёшларни ўзимизнинг фидоий мехнатимиз билан тарбиялаб, шу орқали юртимиз тараққиётига муносиб хисса қўшишдир.

БАСҚАРЫЎДА МАҚСЕТЛЕРГЕ ЕРИСИЎДЕ СТРАТЕГИК ҚАРАРЛАРДЫҢ ӘҲМИЙЕТИ

Ережепов. М- Әжинияз атындағы НМПИ 2-курс магистранты

Ҳәрқандай басқарыў процесинде мақсетлерге ерисиў ушын қарарлардын әҳмийети жүда үлкен. Басқарыўда түрли машқалаларды шешиўде, гөзленген мақсетлерге ерисиўде, жумыстың нәтийжелигин асырыўда ҳәм сапасын еледе жетилистириўде зәрүр әҳмийетке ийе болған қарарлар қабыл етиледи. Қарарларды қабыл етиў барысында түрли пикирлер ҳәм тартыслар жүзеге келеди, бундай жағдайларда мағлыўматларға тийкарланады. Мағлыўматлар исенимлиги, дәлилленгенлиги ҳәм анықлығы менен қарарларды қабыл етиўде тийкарғы рөлди ийелейди. Қарарларды таярлаў, қабыл етиў ҳәм оның орынлаўын тәмийинлеў көп тәреплтен басшылардың басқарыў бағдарындағы билими, көнликпе ҳәм тәжирийбеси, кәсиплик тәжирийбелерине, орынланатуғын ўазыйпалардың өзгешеликлерине, сондай-ақ мекемеде жаратылған шараятларга байланыслы болады.

Қарар – бул орынлаўы лазым болған жумыстың анық бир жолын таңлап алыў. Басқаша етип айтқанда, қарар – бул ол яки бул жолды таңлап алыўда бир тоқтамға яки белгили бир пикирге келиўди аңлатады. Егер

басқарыўда мийнет предмети мағлыўмат болса, оның мийнет өними – басқарыў қарары болып есапланады. Демек қарарлар мағлыўмат тийкарында яғный мағлыўматлар жыйнағы нәтийжесинде ҳәмде оларды улыўмаластырылып қарарлар қабыл етилетуғынлығы нәзерде тутылған.

Басқарыўда қабыл етилетуғын қарарлар ўазыйпасы, мақсети, улыўмалық мақсетлерге бағдарланғанлығы ҳәмде қабыл етиў өзгешеликлерине қарап бир неше түрлерге бөлинеди: Солардың ишинде стратегик қарарлар басқарыўды нәтийжели алып барыўда жүдә әҳмийетли болып табылады. Стратегик қарарлар мекеме алдына қойылған мақсетлерге ерисиўде зәрүр әҳмийетке ийе болып, онда мекеменің узақға бағдарланған раўажланыў ўазыйпалары ҳәм мақсетлери белгиленеди. Стратегик қарарларды қабыл етиўде мекеменің келешектеги ҳәрекет дәстүри тийкар етип алынады, узақ мүддетлерге гөзленген мақсетлерге ерисиўде орынланатуғын ўазыйпалардың мүддети белгиленеди, барлық машқалаларды шешиў жоллары ҳәм усыллары көрсетиледи.

Стратегик қарарларды қабыл етиўде стратегик режелер ислеп шығыў керек. Режелер еки басқыштан ибарат: ислеп шығарыў прогнозлары (болжаў) ҳәм стратегик режелер. Ислеп шығарыў прогнозлары белгили бир кәрхананың товарларды ислеп шығарыў бойынша болжаў арқалы әмелге асырыў механизми, жуўапкерлер ҳәм белгиленген мүддетлер көрсетилген халда реже ислеп шығыў ҳәм оның тийкарында қарар қабыл етиў нәзерде тутылған, ал стратегик режелер анық ҳәм узақ мүддетке бағдарланған, ҳәм олардың ҳәр бир бәнти пухта ислеп шығылған режелер нәзерде тутылған.

Мәқсетлерге ерисиўде қарарлардың өз ўақтында қабыл етилиўи ҳәм туўры прогноз болғанлығына байланыслы. Стратегик қарарларды қабыл етиўде оның тәртиплерине яғный стратегиясын ислеп шығыў ҳәм мақсетке алып барыўшы жолды таңлаў зәрүр. Бул ушын мақсетлер анық ҳәм айқын болыўы керек. Стратегик қарарларды қабыл етиўде оның тәртиплерине әмел етилсе жумыстың нәтийжелигине ерисиў мүмкин.

Ҳәзирги күнде басқарыўда да бир қанша жаңа өзгерислер әмелге асырылмақта. Стратегик қарар тийкарында оның стратегик жол картасы, ис-илажлары режеси қабыл етиў енгизилмекте. Бул болса қарарлардың толық атқарылыўына ҳәм орынлаўшыларға түсиникли болып жетип барыўына, қарарлардың сапалы ҳәм нәтийжелигине ерисиўде әҳмийетли болмақта. Бул бағдарда мәмлекетимизде бирқанша қарарлар қабыл етилмекте. Булардың қатарында мәмлекетимиздиң экономикалық, сиясый, социаллық ҳәм мадений тараўларында түпкиликли бурылыс жасаўына алып келген тиккелей Президентимиз басламасы менен 2017-жылы 7-февральда «2017-2021-жылларда Өзбекстан Республикасын раўажландырыўдың бес үстем бағдары бойынша Ҳәрекетлер Стратегиясы ҳаққында»ғы ПП-4947-санлы пәрманы қабыл етилди. Пәрманға муўапық мәмлекеттиң барлық тараўын реформалаў, модернизация етиў, раўажландырыў бойынша анык режелер ҳәм ўазыйпалар

белгиленген. Бунда пәрманның ҳәр бир бәнти терең ойланған, туўры болжаў әмелге асырылғанлығы, орынлаў бойынша мүддетлер ўақтында берилгенлиги бүгинги күнимизде яғный арадан төрт жыл өтип өзиниң ҳақыйқаттан ҳәм ўақтында ҳәм адалатлы қабыл етилгенлиги ҳешкимге сыр емес. Ҳәзирги күнде пәрманның орынланыўын көрип гуўасы болмақтамыз бул қәншелли турмысқа енгизилгенлиги қағазда емес әмелде өз тастыйығын таппақта.

Басшы Стратегик қарарларды қабыл етиўде төмендеги қағыйдаларға әмел етиўи зәрүр: кәрхана мақсетлери тийкарында узақ жылға мөлшерленген жол картасын ислеп шығыў зәрүр, жуўапкершиликти билиў, жумыс барысында көбирек болжаўларды әмелге асырып барыў, қарарды қабыл етиўде адалатлылық пенен жантасыў, кадрлардың билим дәрежесин есапқа алыў, ҳәр бир хызметкердиң жумысты алып бара алыў қәбилетин билиў, қарарды орынлаўда кәрхананың мәтериаллық техникалық базасын қарар менен байланыстырыў, сыртқы ҳәм ишки байланысларды кәрхана раўажланыўын есапқа алып кеңейтиў зәрүр.

Стратегик қарарлар қабыл етиў кәрхананың мақсетлерге ерисиўде ең зәрүрли қарарлардың бири болып есапланады. Бунда мақсетлерге басқышпа-басқыш ерисиледи. Егерде кәрхананың мақсетлерине ерисиўде стратегик қарарларды қабыл етиўде пайдалансақ күтилген нәтийжелерге ерисиледи.

Пайдаланған әдебиятлар

1. Өзбекстан Республикасы Пезидентиниң 2017-жылы 7-февральда «2017-2021-жылларда Өзбекстан Республикасын раўажландырыўдың бес үстем бағдары бойынша Ҳәрекетлер Стратегиясы ҳаққында»ғы ПП-4947-санлы пәрманы

2. «Ўзбекистон Миллий энциклопедиясы» Давлат илмий нашриёти Тошкент

3. Р.Х.ДЖураев. С.Т.Турғунов «Таълим менежменти» Тошкент 2006. «Ворис-Нашриот»

4. Т.М.Умматқулов «Таълим тизимини бошқариш» Ферғана 2015.

THE IMPORTANCE OF USING INTERACTIVE METHODS IN TEACHING ENGLISH TO STUDENTS OF ARCHITECTURAL UNIVERSITIES

Fozilova Makhina Adashevna, Teacher of English at the Samarkand State Architectural-Construction Institute, Uzbekistan

The economic changes that have taken place in Uzbekistan and the world in recent years have led to new requirements for specialists in various fields,

tereń, tiykarǵı ideyasın júzege shıǵarıw hám olardı anıq hám de taza dikciya arqalı tıńlawshılarǵa mazmunlı étip jetkeriw menen baylanıslı bolıp, shıǵarmanı xor bolıp kórkem atqarıwdıń zarúrlik shartlerinen biri.

Sorawdı da mánıslı, belgili ólshemlerge qaray berıw maqsetke say, bunda oqıwshılarǵa soraw berıw tájiriybesın kórsetıw kerek boladı. Sorawlar tekst (nota) boleginde bar bolǵan pikirlerdi anıqlastırıw hám de jánede tereń túsındırıw, onda aytılmaǵan (biraq jasırın jaǵdayda bar) tárepleрın anıqlaw hám de olardı oqıwshılardıń pikirleri menen salıstırıw maqsetında berılgeni maqul. Oqıtıwshı belgili túrdegi hám sol mazmundaǵı sorawlar járdeminde oqıwshılardıń tarawdı ózgertırıw processın mumkinshılik bolǵansha maqsetli túrde basqarıwı kerek. Tekstıń keyıngi boleginde ne kelıwı mumkinligi tuwralı óz pikirleрın aytıwda óqıtıwshı óz shaxısıy pikirleрın bıldırıwi yamasa bul tuwralı oqıwshılardıń pikirleрın de sorawı mumkin. Eger oqıwshılar bırınshı shıǵıw waqıtında usıldıń mazmunına tolıq túsınbese yamasa shártli «oqıtıwshı» sıpatında islewge qıynalsa, oqıtıwshı olarǵa bárshe basqıshlardı jáne bir márte keńrek túsındırıp, ekinshı márte kórsetıw processın ámelge asırıw maqsetke say.

PAYDALANILǴAN ÁDEBIYATLAR:

1.Ishmuhammedov I. Ta'limda innovacion texnologiyá 2010y Toshkent. Fan nashriyoti 232b
2. Ortiqov. T. Musiqa o'qitish metodikasi. -T.: 2011.-196b
3.Sharipova.G. Musiqa o'qitish metodikasi.-T.: 2000 y. 56b

МАЗМУНЫ

1-СЕКЦИЯ ШАХС ҚӘЛИПЛЕСИЎ МАШҚАЛАЛАРЫНА ЗАМАНАГӨЙ ҚАТНАС ЖАСАЎ		
Р.Р.Нематова, Н.А.Бахриева	ИНФОРМАТИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА – ТРЕБОВАНИЕ СОВРЕМЕННОГО ОБЩЕСТВА	6
С. Ю.Кулатова	ВОЯГА ЕТМАГАНЛАРДА АХБОРОТ ҲАФСИЗЛИК ОМИЛИНИНИНГ ПСИХОЛОГИК ТАЛҚИН ҚИЛИНИШИ	9
Н. К.Сулейманова	РОЛЬ МЕДАКУЛЬТУРЫ В СОВРЕМЕННОМ ИНФОРМАЦИОННОМ ОБЩЕСТВЕ	11
Н.С.Сафаев, Э.Ж.Нурымбетова	АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЮРИДИЧЕСКОЙ ПСИХОЛОГИИ	13
Ш. М.Султанова	ЭМОЦИОНАЛЬНОЕ ВЫГОРАНИЕ ПЕДАГОГА – ЧТО ЭТО ТАКОЕ И КАК ЕМУ ПОМОЧЬ?	16
Ш.М.Улугова	ЮКСАК МАЬНАВИЯТЛИ ШАХСНИ ТАРБИЯЛАШ АСОСЛАРИ	20
А.Н.Урумбаева	БАЛА ТӘРБИЯСЫНДА ЕРТЕК ТЕРАПИЯСЫ МЕТОДЫНАН ПАЙДАЛАНЫЎ ӘҲМИЙЕТИ	22
З.Ш.Шеримбетова	БАЛАҒА КРЕАТИВ ҚАТНАС ЖАСАЎДЫҢ СОЦИАЛ-ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ӨЗГЕШЕЛИКЛЕРИ	26
Sh. T.Alimbayeva	SHAXS SHAKLLANISHIDA MILLIY TARBIYANING AHAMIYATI BORASIDAGI ZAMONAVIY PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR	29
Б.Н.Туракулов	НЕКОТОРЫЕ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ СТРУКТУРЫ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА	32

Ю.Т Бабажанова, Ш.М Оллониёзова.	ҚОБИЛИЯТЛИ БОЛАЛАРНИНГ ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ	90
S.O.Karimova D.A.Sharipova	SHAXSLARDA MUNOSABATLARNI O'RGANISHDA SOTSIOMETRIYA USULINI QO'LLASH	92
А.К.Тоғаева	ОТА-ОНАЛАР ВА ФАРЗАНДЛАР ЎРТАСИДАГИ АЙРИМ ПСИХОЛОГИК МУАММОЛАР ВА УЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШ ЙЎЛЛАРИ	95
М.Тураева Г.Утамуратова	КИЧИК МАКТАБ ЁШИДА ЎҚУВ ФАОЛИЯТИН ЎЗЛАШТИРИШНИНГ ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАРИ	98
G.Qaypnazarova	ÓSPIRIMLIK DÁWIRINDE SHAXSLAR ARALIQ MÚNÁSEBETLERDIŃ ÁHMIYETI	103
А.Нажимов	ЖУРНАЛИСТ КАСБИГА ХОС БЎЛГАН ПСИХОЛОГИК ХУСУСИЯТЛАР	105
T.Ilyasov	TELE – KO'RSETIWLERDIN' AGRESSIV MINEZ – QULIQTIN' QA'LIPLESIWINDEGI ROLI	107
Х.С.Юсупова.	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА	111
2-СЕКЦИЯ ПЕДАГОГИКА ИННОВАЦИОН-КРЕАТИВ ҚАТНАС ЖАСАЎДЫҢ АКТУАЛЬ МӘСЕЛЕЛЕРИ		
М.Пазылова. А.Даулетбаева Н.Алласугиров	ЁШЛАРДА ВАТАН ТУЙҒУСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА МАДАНИЙ-МЕЪМОРИЙ ЁДГОРЛИКЛАРНИНГ ТУТГАН ЎРНИ	114
С.Сайтбекова Х.Абдиразакова	РАЗРАБОТКА СОВРЕМЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ	119
А.Наурузбаева А.Кимбаев	ПЕДАГОГИК КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИКНИНГ ТУЗИЛИШИ ВА МАЗМУНИ.	120
А.С Наурузбаева А.Аймуратова	ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА РИВОЖЛАНТИРУВЧИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ АҲАМИЯТИ	122
М.Абдуллаева	ИҚТИДОРЛИ ЎҚУВЧИЛАР ФАОЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ИННОВАТЦИОН-КРЕАТИВ ЁНДОШУВДАН ФОЙДАЛАНИШ	125
S.Saytbekova, S.Aymuratova	MEKTEPTE MONITORING JUMISLARIN ALIP BARIW	128
S.Saytbekova, S.Utemuratov	PEDAGOGIKALIQ ISKERLIKTIŃ ILIMIY ASPEKTI	131
И.Алланиязов, Н.Ерназаров.	МУҒАЛЛИМНИН, КОММУНИКАТИВ КОМПОТЕНТЛИЛИГИ	134
А.Сулаймонов	БОЛАЛАРДА ИЖОДИЙ-КРЕАТИВ ҚОБИЛИЯТЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ОМИЛЛАРИ	136
М.Пазылова, А.Даулетбаева	ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЙ-МЕЪМОРИЙ ЁДГОРЛИКЛАРНИНГ ЁШЛАРДА ВАТАН ТУЙҒУСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШДА ТУТГАН ЎРНИ	140
М.Пазылова, А.Даулетбаева	ЮРТИМИЗНИНГ МАДАНИЙ-МЕЪМОРИЙ МЕРОСЛАРИДА АКС ЭТГАН ВАТАН ТУЙҒУСИ	142
А.Ембергенов	БОЛА ТАРБИЯСИДА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ЎРНИ.	148
М.Ережепов	БАСҚАРЫЎДА МАҚСЕТЛЕРГЕ ЕРИСИЎДЕ СТРАТЕГИК ҚАРАРЛАРДЫҢ ӘҲМИЙЕТИ	149
M.A.Fozilova	THE IMPORTANCE OF USING INTERACTIVE METHODS IN	151

«Шахс қәлиплесиўинде инновациялық-креатив қатнастың педагогикалық ҳәм психологиялық өзгешеликлери»

атамасында Республикалық илимий-теориялық

онлайн конференция материаллары топламы.